

Zbigniew Dziemianko, Waldemar Łagodowski

Edukacja obronna młodzieży akademickiej w II RP

Przegląd Naukowo-Metodyczny. Edukacja dla Bezpieczeństwa nr 1, 48-54

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zbigniew DZIEMIANKO
Waldemar ŁAGODOWSKI

Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa z siedzibą w Poznaniu

EDUKACJA OBRONNA MŁODZIEŻY AKADEMICKIEJ W II RP

Edukacja obronna to ogół procesów oświatowo-wychowawczych, realizowanych głównie przez szkołę i wojsko ale także - rodzinę, kościoły, środki masowego komunikowania, organizacje społeczne i stowarzyszenia, zakłady pracy oraz specjalnie powołane instytucje, ukierunkowanych na kształtowanie systemu wartości i upowszechnianie wiadomości ważnych dla bezpieczeństwa kraju.¹

Od chwili powstania ludzkości mamy do czynienia z procesem przygotowania społeczeństwa do walki. Jako jeden z pierwszych o potrzebie przygotowania społeczeństwa do wojny pisał już Arystoteles w siódmej księdze Polityki, stwierdzając, iż obywatele „*muszą umieć pracować i walczyć*”.²

Na przestrzeni dziejów świata różne były formy przygotowania do walki. Do najbardziej znanych należą systemy społeczeństwa spartańskiego, rzymskiego czy średniowiecznego przygotowania rycerskiego. W Polsce o początkach edukacji obronnej jako elementu procesów oświatowo wychowawczych, którego jednym z głównych celów jest kształtowanie pożądanego stanu świadomości obronnej, nie tylko wybranej grupy społecznej czy wiekowej, lecz całego społeczeństwa, możemy mówić dopiero po zakończeniu I wojny światowej i odzyskaniu niepodległości w 1918 roku.

Doświadczenia wynikające z I wojny światowej, ocena położenia geopolitycznego, sytuacji międzynarodowej oraz wewnętrznej Polski, spowodowały opracowanie na początku lat dwudziestych koncepcji przygotowań do wojny określanej hasłem „*Naród pod bronią*”.

Wyrazem realizacji hasła „*Naród pod bronią*” miało stać się przysposobienie wojskowe jak najszerszych rzesz społeczeństwa, którego celem ustanowiono wyrobienie czynnego patriotyzmu, rozwijanie hartu woli, obowiązkowości i karności, pomnażanie sił fizycznych i hartu ciała, nauczanie podstawowych sprawności wojskowych, budzenie i utrwalanie zamiłowania do służby wojskowej. Przeposobienie wojskowej (pw) miało być istotnym przeżyciem w dziedzinie obywatelskiej, miało być szkołą charakteru i czynu patriotycznego, miało też być odprężeniem po zajęciach szkolnych i zawodowych, a dla młodzieży miejskiej – odbywane przeważnie w terenie - miało być przeciwwagą warunków życia w mieście.

Na początku lat dwudziestych w Polsce zamierzano wprowadzić obowiązek uczestniczenia w zajęciach pw całej młodzieży przedpoborowej, szybko jednak od tego pomysłu odstąpiono, głównie ze względu na trudności finansowe i organizacyjne młodego państwa.

O wyborze modelu przysposobienia wojskowego młodzieży, obok trudności finansowych i organizacyjnych, zadecydowały poglądy Józefa Piłsudskiego, który opowiedział się za dobrowolnością pw. Miało to doprowadzić do osiągnięcia dwóch podstawowych celów. Po pierwsze odciążenie armii w zakresie wstępnego szkole-

¹ M. Kucharski: *Edukacja obronna*. Warszawa 2002, s. 89

² R. Rosa: *Filozofia bezpieczeństwa*. Warszawa 1995, s. 26

nia rekruta oraz - po drugie - wysoki poziom moralny szkolonych.

Program pw w Polsce, którego podstawowym zadaniem było kształcenie obywatela – żołnierza, obejmowało trzy zasadnicze, wzajemnie przenikające się, kierunki działania: wychowanie obywatelskie, przygotowanie fizyczne oraz wyszkolenie wojskowe; uzupełniało je przysposobienie fachowe (zawodowe). Ta właśnie kolejność odzwierciedlała rzeczywiste oczekiwania sił zbrojnych w stosunku do przysposobienia wojskowego.³

Pierwszy projekt ustawy o obowiązkowym wychowaniu fizycznym i przysposobieniu wojskowym został opracowany w Sztabie Generalnym Naczelnego Dowództwa Wojska Polskiego w październiku 1920 r. Zajęcia z pw miały być prowadzone przez wszystkie rodzaje szkół - od powszechnej rozpoczynając.

Projekt ustawy zapoczątkował wieloletni spór dotyczący przede wszystkim roli wojska w realizacji pw w szkołach. Wojsko opowiadało się za zasadą obowiązku pw dla młodzieży męskiej po ukończeniu przez nią 16 lat. Władze cywilne były przeciwnie zdeterminowane w zdominowaniu pw młodzieży przez wojsko.

W 1922 roku przygotowano nowy projekt ustawy „O obowiązkowym wychowaniu fizycznym i powszechnym przysposobieniu do obrony Rzeczypospolitej”. We wrześniu 1925 roku projekt ustawy został przyjęty przez Radę Ministrów i skierowany do Sejmu. Ustawy nie uchwalono nie tylko w 1926 roku, ale i w całym okresie dwudziestolecia międzywojennego z powodów wcześniej przedstawionych.

W projekcie ustawy proponowano wprowadzenie we wszystkich typach szkół obowiązkowych zajęć z wychowania fizycznego, zarówno dziewcząt jak i chłopców. Obowiązkowe pw dla młodzieży męskiej miało być wprowadzone od szóstej klasy szkoły średniej i szkół równorzędnych oraz obejmować także szkolnictwo wyższe. Dla młodzieży żeńskiej uczęszczającej do szkół żeńskich przewidywano wybiórcze formy pw, z zakresu szkolenia sanitarnego, ratownictwa i opieki nad żołnierzem. Zakładano, iż młodzież pozaszkolna objęta będzie tą formą wychowania fizycznego i pw w stowarzyszeniach i związkach pro obronnych, ale na zasadzie ochotniczej.

Mimo braku uregulowań ustawowych w sprawie pw, Ministerstwo Spraw Wojskowych (MSWojsk.) podejmowało próby dokonania tego aktami niższego rzędu. Po długich negocjacjach z Ministerstwem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (MWRiOP) wydano 1.12.1922 r. rozporządzenie „w sprawie organizacji przysposobienia wojskowego młodzieży męskiej szkół średnich i zawodowych oraz kolejne w sprawie przysposobienia wojskowego młodzieży szkolnej”.

W styczniu 1923 r. ukazał się „Tymczasowy program przysposobienia wojskowego w szkołach średnich, zawodowych i seminariach nauczycielskich”. Stworzono podstawy prawne pod tworzenie ochotniczych hufców pw. Mogły one powstać w każdej szkole średniej ogólnokształcącej, seminariach nauczycielskich oraz szkołach zawodowych typu średniego, w której akces zgłosiło minimum 50 uczniów. W pracach hufca mogła brać udział, na zasadzie uczestnictwa ochotniczego, młodzież męska mająca ukończone 16 lat i po przedstawieniu odpowiedniego zaświadczenia lekarskiego.

Zajęcia były prowadzone w ramach hufców szkolnych oraz jako przedmiot „przysposobienie rezerw”, a od 1923 r. - „przysposobienie wojskowe”.⁴

³ J. Kęślik: *Naród pod bronią. Społeczeństwo w programie polskiej polityki wojskowej 1918-1939*. Wrocław 1998, s. 27-29

⁴ L. Wyszczelski: *Społeczeństwo a obronność w Polsce (1918-1939)*. Toruń 2007, s. 198-201

Wydana 13 grudnia 1927 r. „Instrukcja wyszkolenia oddziałów przysposobienia wojskowego” definiowała cele, treści i zakres prowadzonej działalności, a także określała rzeczowe uwarunkowania edukacji obronnej. Dzieliło się ono na przysposobienie wojskowe młodzieży szkolnej, młodzieży akademickiej, młodzieży pozaszkolnej, rezerwistów, kobiet.

Sprecyzowane zostały następujące działy prowadzonej działalności:

5) **Wychowanie obywatelskie.**

Zmierzające do podniesienia na wyższy poziom uświadomienia narodowego i państwowego. Jedną z form wychowania był zorganizowany udział w obchodach świąt państwowych, kościelnych i wojskowych. Wychowanie obywatelskie dawało szkolonym wiedzę ogólną o Polsce. Prowadzone były w formie pogadanek, wzorowanych na programach szkolenia żołnierzy.

- **wychowanie wojskowe** – ukierunkowane na wyrobienie tężyzny fizycznej, rozwój moralności, karność, posłuszeństwo rozkazom i inne cechy moralne, miało zacieśnić więź z wojskiem. Realizowane było poprzez sam tok służby, różnego rodzaju wykłady z organizacji armii oraz wspólne uczestnictwo w świątach narodowych i świątach jednostek;
- **wychowanie fizyczne** – miało na celu wyrabianie przede wszystkim sprawności fizycznej młodzieży oraz zamiłowanie do sportu. Realizowane było w toku zajęć szkolnych, w takich formach, jak: gry, zabawy i zawody sportowe;
- **wyszkolenie wojskowe** – dążono w nim do przyswojenia praktycznych umiejętności żołnierza. Było ono skoordynowane z programem szkolenia wojska w zakresie wychowania fizycznego, wyszkolenia strzeleckiego i bojowego. Obejmowało naukę: o broni, gazach bojowych, służbie wartowniczej, musztrze, terenoznawstwie, walce na bagnety i szermierce. Podstawową formą szkolenia były ćwiczenia praktyczne, przy ograniczeniu do minimum wykładów i innych form słownych. Dużą rangę nadawano ćwiczeniom nocnym oraz nauce zachowania się wobec lotnictwa przeciwnika, a także orientacji w terenie oraz utrzymywaniu łączności.⁵

Zakres pw zależał od wieku, poziomu wykształcenia ogólnego oraz stosunku młodzieży do służby wojskowej. Pw dzieliło się na:⁶

- pw młodzieży szkolnej;
- pw młodzieży akademickiej;
- pw młodzieży pozaszkolnej – przedpoborowej;
- rezerwistów;
- kobiet i innych kategorii.

Po wprowadzeniu pw do szkół powszechnych i średnich następnym etapem objęcia edukacją obronną całej młodzieży przedpoborowej w Polsce było realizowanie tego szkolenia wśród młodzieży akademickiej. Pierwszy projekt objęcia pw młodzieży akademickiej i reaktywowania Legii Akademickiej⁷ na Politechnice War-

⁵ J.S. Kardas: *Edukacja obronna w Polsce. Zarys historii, stan obecny i perspektywy rozwoju*. Biblioteczka Edukacji Obronnej Nr 1. Warszawa 1999, s. 20

⁶ Centralne Archiwum Wojskowe(dalej CAW) akta GISZ, 302.4.1485. *Instrukcja wyszkolenia dla oddziałów pw.*

⁷ Legia Akademicka - ochotnicza formacja wojskowa młodzieży studenckiej początkowo – tylko uczelni warszawskich (powstała 12 grudnia 1918 na Politechnice warszawskiej), szkoląca ją w dziedzinie przysposobienia obronnego. Była popierana przez Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego.

szawskiej, opracował w 1929 roku Państwowy Urząd Wychowania Fizycznego i Przystosowania Wojskowego (PUWFIPW). Z powodu braku chętnych projekt ten został w sierpniu 1932 roku zakończony.⁸

Ponowną próbę wprowadzenia pw na wyższych uczelniach w Polsce podjęto pod koniec 1937 r. MSWojsk. wydało 22 grudnia 1937 r. zarządzenie w sprawie organizacji przystosowania wojskowego na wyższych uczelniach, co oznaczało kolejną próbę reaktywowania tego szkolenia.

W styczniu 1938 r. MSWojsk. dokonało podziału organizacyjnego i wyznaczyło kierowników organizacji Legii Akademickiej we wszystkich miastach akademickich. Utworzono etatowe komendy Legii Akademickiej, które podporządkowano Okręgowym Urzędem Wychowania Fizycznego i Przystosowania Wojskowego.

Na stanowiska kierowników organizacji Legii Akademickiej powołano: w Krakowie ppłk Eugeniusza Leśniaka, we Lwowie ppłk Andrzeja Lebicha, w Wilnie ppłk Kazimierza Bogumiła Janickiego, w Poznaniu ppłk Stanisława Grodzickiego, w Lublinie ppłk Stanisława Klementowskiego. Były to stanowiska nieetatowe. W Warszawie kierownikiem organizacji został Komendant Główny Legii Akademickiej ppłk Tadeusz Tomaszewski.

Na czele komend Legii Akademickiej postawiono: w Krakowie mjr Jana Fryderyka Chodorowskiego, we Lwowie mjr Jana Krysa, w Wilnie mjr Stanisława Chudoba, w Poznaniu mjr Franciszka Tabaczyńskiego i w Lublinie mjr Jana Lasotę. W Warszawie na początku 1939 r. komendantem został wyznaczony mjr Czesław Naruszewski.⁹

15 stycznia 1938 r. minister spraw wojskowych zatwierdził przygotowane przez PUWFIPW *Tymczasowe wytyczne organizacji i regulaminu Legii Akademickiej*.¹⁰ Ponadto MSWojsk. i MWRiOP przygotowały programy szkolenia z zakresu przystosowania wojskowego na wyższych uczelniach.

Legie Akademickie powstały we wszystkich polskich miastach akademickich. Dowodzone były przez oficera sztabowego służby stałej, wyznaczonego przez MSWojsk. i podległe służbowo dowódcy danego Okręgu Korpusu, zaś merytorycznie i organizacyjnie – komendantowi Legii Akademickiej. PUWFIPW sprawował nadzór administracyjny i gospodarczy.

11 lutego 1938 r. powołana została Naczelna Komenda Legii Akademickich, którą kierował ppłk dypl. Tadeusz Tomaszewski. Naczelna Komenda podlegała MSWojsk. poprzez PUWFIPW. Niezwykle ważnym dla szkolenia i rozwoju Legii Akademickiej był fakt iż na uczelniach, w których powołano Legię Akademicką, pracowało i studiowało około 1,5 tys. oficerów rezerwy i 3 tys. podchorążych rezerwy.¹¹

Celem pw realizowanym w uczelniach wyższych było:

- przygotowanie wojskowe młodzieży akademickiej pod względem psychicznym, moralnym i fizycznym;
- wyrobienie poczucia indywidualnej i zbiorowej odpowiedzialności za spr-

⁸ P. Rozwadowski: *Państwowy Urząd Wychowania Fizycznego i Przystosowania Wojskowego 1927-1939*. Warszawa 2000, s. 112

⁹ L. Wyszczelski: *W obliczu wojny. Wojsko Polskie 1935-1939*. Warszawa 2008, s. 444; L. Wyszczelski: *Spółeczeństwo a obronność w Polsce (1918-1939)*. Toruń 2007, s. 318

¹⁰ CAW akta GISZ, 302.4.1490. *Tymczasowe wytyczne organizacji i regulaminu Legii Akademickiej*

¹¹ CAW akta GISZ, 302.4.1490; Rozwadowski P., *Państwowy Urząd Wychowania Fizycznego i Przystosowania Wojskowego 1927-1939*. Warszawa 2000, s. 124; L. Wyszczelski: *W obliczu wojny. Wojsko Polskie 1935-1939*. Warszawa 2008, s. 444

wy obrony i potęgi militarnej państwa, oraz karna i ofiarna praca nad podniesieniem jego potęgi;

- przygotowanie ludzi we wszystkich zawodach cywilnych zdolnych do skutecznej i czynnej współpracy z wojskiem;
- utrzymywanie w sprawności ogólnej i pogłębianie wiedzy wojskowej młodszych dowódców – rezerwistów oraz przygotowanie do zadań wojennych wszystkich tych którzy w wojsku nie służyli względnie od służby w nim zostali zwolnieni.

Cele te zamierzano zrealizować poprzez:

- właściwe przysposobienie wojskowe, realizowane w Legiach Akademickich;
- uzupełnienie studiów elementami wiedzy wojskowej, które miało być realizowane po opracowaniu nowych programów nauczania poszczególnych przedmiotów przez MWRiOP oraz senaty szkół akademickich na podstawie wniosków specjalnej komisji powołanej przez Ministra Spraw Wojskowych i Ministra WRiOP poza ramami Legii Akademickiej;
- przysposobienie przemysłowo-gospodarcze (wiedza z zakresu ekonomiki obronnej i roli zaplecza dla frontu).¹²

Początkowo przysposobieniem wojskowym objęto studentów czterech pierwszych semestrów oraz wyłoniono potrzebną liczbę oficerów rezerwy dla starszych lat studiów, powoływanych na stanowiska dowódców, instruktorów i referentów Legii Akademickiej. Prowadzono je w trzech grupach:

- przysposobienie wojskowe naturalne, obejmujące wszystkich tych, którzy nie odbyli czynnej służby wojskowej, a komisja poborowa uznała ich za zdolnych do przysposobienia wojskowego oraz szeregowców rezerwy i tzw. pospolitego ruszenia;
- przysposobienie wojskowe wyższego stopnia obejmujące podchorążych i podoficerów rezerwy; z tej grupy wybierano dowódców, referentów i instruktorów;
- przysposobienie do wojskowej służby pomocniczej obejmujące studentki oraz tych studentów, którzy ze względów zdrowotnych lub uzyskania kategorii zdrowia „E” nie zostali zakwalifikowani do grupy pierwszej. Grupę tę zamierzano uzupełniać w razie potrzeby studentami zakwalifikowanymi do dwóch poprzednich. Przewidywano szkolenie tych studentów na przodowników wojskowej służby pomocniczej.

Studenci pierwszego roku podlegający przysposobieniu wojskowemu w I grupie, dzieleni byli na dwudziestoosobowe drużyny. pluton składał się z trzech drużyn, (choć w zależności od ilości studentów, mogło być ich od dwóch do pięciu). Dowódcami drużyn i plutonów mianowano oficerów rezerwy, spośród osób podlegających przysposobieniu wojskowemu wyższego rzędu. Jeżeli było to możliwe, wyznaczano studentów z tej uczelni i roku, co pozostali szkoleni. Na tych samych zasadach dowódcom przydzielano zastępców.

Kompania składała się z dwóch do pięciu plutonów, jednak zasadniczo tworzono pododdziały z trzech plutonów. Ich dowódcami mianowano zazwyczaj oficerów służby stałej lub wyjątkowo oficerów rezerwy ze starszych lat studiów.

Sztab dowódcy kompanii składał się z: zastępcy dowódcy (oficer rezerwy),

¹² CAW akta GISZ, 302.4.1490. *Tymczasowe wytyczne organizacji i regulaminu Legii Akademickiej*, s 1-2

szefa kompanii (oficer rezerwy), referenta mundurowego (oficer rezerwy), referenta broni (podchorąży rezerwy), referenta sprzętu (podoficer rezerwy), referenta ewidencji personalnej (podoficer wydziału i kursu) i referenta rachunkowego.

Z oficerów, podchorążych i podoficerów rezerwy studiujących na pierwszym roku, których nie wykorzystano do obsadzenia funkcji dowódczych w grupie przysposobienia wojskowego, tworzone odrębne drużyny, plutony i kompanie. Natomiast w uczelniach, w których z uwagi na mały stan liczebny studentów nie udało się stworzyć kompanii, formowano z poszczególnych roczników i grup samodzielne plutony. Studentów drugiego roku studiów organizowano w odrębne drużyny, plutony i kompanie na takich samych zasadach.

W uczelniach wielowydziałowych, jeżeli na wydziale organizowano więcej niż dwie kompanie, tworzyły one wraz z samodzielnymi plutonami danego wydziału batalion. Dowodził nim oficer służby stałej, który miał do dyspozycji sztab składający się z zastępcy dowódcy, adiutanta, referenta wyszkolenia, referenta wychowania fizycznego, referenta pogotowia przeciwgazowego.

Dowódca batalionu ponosił pełną odpowiedzialność za dyscyplinę, przestrzeganie obowiązujących przepisów i regulaminów oraz realizację ćwiczeń i zajęć. Podlegał on komendantowi Legii Akademickiej danej uczelni. W jego imieniu wykonywał wszystkie zadania organizacyjne i szkoleniowe. Pełniącemu tę funkcję przysługiwały, w stosunku do pozostałych oficerów służby stałej tego batalionu, uprawnienia dowódcy batalionu wojska stałego. Oprócz tego pośredniczył on w załatwianiu wszystkich spraw pomiędzy komendantem Legii Akademickiej a podległymi sobie pododdziałami. Wszystkie pododdziały wchodziły w skład Legii Akademickiej, na której czele stał wyznaczony przez ministra spraw wojskowych, komendant. W przypadku pełnienia przez tego oficera innej funkcji w wojsku stałym dowódca okręgu korpusu na danym terenie wyznaczał go na funkcję dodatkową poza pełnieniem dotychczasowych obowiązków służbowych. W tej sytuacji podlegał on pod względem służbowym i dyscyplinarnym wyłącznie swemu przełożonemu w wojsku. Natomiast komendantowi Legii Akademickiej podlegał w takim przypadku tylko w zakresie pracy w Legii.

Wszystkie bataliony, kompanie i samodzielne plutony danej uczelni, tworzyły Legię Akademicką danej uczelni np. „Legia Akademicka Politechniki Warszawskiej”. Komendant Legii Akademickiej uczelni, podobnie jak dowódcy batalionów, dysponował odpowiednim aparatem wykonawczym. Jego sztab składał się z: zastępcy komendanta, szefa sztabu, adiutanta i referentów: wyszkolenia wojskowego, wychowania fizycznego, pogotowia przeciwgazowego, pracy społecznej, mundurowego, sprzętu, broni, ewidencji personalnej i rachunków. Tworzyli go oficerowie rezerwy wybierani ze wszystkich wydziałów, ale tylko z 1 i 2 roku studiów. Nie angażowano natomiast na te stanowiska roczników starszych.

Legia Akademicka wszystkich uczelni z danego miasta tworzyła Legię Akademicką danej miejscowości np. „Warszawska Legia Akademicka”.

Dowódców i zastępców dowódców drużyn, plutonów, kompanii i batalionów oraz funkcyjnych i referentów mianował Komendant Legii Akademickiej danej miejscowości, po uprzednim uzgodnieniu kandydatów z Kierownikiem Organizacyjnym Legii Akademickiej.¹³

¹³ CAW akta GISZ, 302.4.1490. *Tymczasowe wytyczne organizacji i regulaminu Legii Akademickiej*, s. 4-10; Pindel K., *Obrona terytorialna w II Rzeczypospolitej*. Warszawa 1995, s. 89-91

Działalność Legii Akademickiej polegać miała na ćwiczeniach wojskowych prowadzonych w warunkach koszarowych, wykładach w salach uniwersyteckich oraz wychowaniu fizycznym na boiskach i innych obiektach sportowych. Głównym zadaniem było przygotowanie obronne polskiej inteligencji. Miało to być przygotowanie podstawowe, jak i podtrzymywanie sprawności rezerwistów.

Kadrę instruktorską szkolono na centralnym obozie letnim w Lidzbarku Wel skim. Każda z legii miała organizować i prowadzić trzytygodniowe obozy szkoleniowe. Ponadto na potrzeby Legii Akademickiej utworzono przy Centrum Wyszko lenia Piechoty w Rembertowie kurs informacyjny dla oficerów rezerwy, członków Legii Akademickiej. Pierwszy z nich zakończył się 22 stycznia 1938 r.¹⁴

Członkom Legii Akademickiej będącym podoficerami, podchorążymi i ofice rami rezerwy w czasie pełnienia służby w Legii Akademickiej przysługiwały tytuły przywiązane do ich stopni w wojsku; szeregowcom rezerwy i pospolitego ruszenia oraz tym, którzy nie służyli w wojsku przysługiwał tytuł „szeregowiec Legii Akade mickiej”.

Podstawowym obowiązkiem członka Legii Akademickiej była dyscyplina, zro zumienie i zapał w pracy nad przygotowaniem się do zaszczytnej i ważnej roli do wódcy lub przodownika w służbie pomocniczej na wypadek wojny. Obowiązywały ich regulaminy i przepisy wojskowe. Na ich podstawie dowódcy drużyn, plutonów i kompanii dowodzili swoimi pododdziałami oraz byli odpowiedzialni za dyscyplinę w ich szeregach, a także gospodarkę powierzonym sprzętem i materiałami.

Charakter formacji podkreślono przez ustanowienie dla niej umundurowania wzorowanego ściśle na wojskowym, odpowiadającego umundurowaniu dywizyj nych kursów podchorążych rezerwy piechoty. Funkcyjni rezerwiści używali mundu rów swojej broni. Natomiast elementem wyróżniającym członków Legii Akademi ckiej były noszone na naramiennikach inicjały LA oraz tarcza z godłem uczelni i ewentualnymi emblematami wydziału na lewych rękawach górnych części umun durowania na wysokości trzeciego guzika. Funkcyjni mieli jeszcze sznury ozdobne.

Członkowie Legii Akademickiej otrzymywali na czas służby umundurowanie i przechowywali je u siebie. Byli zobowiązani do jego należytego użytkowania i konserwacji, odpowiadali za jego stan dyscyplinarnie i materialnie.

Członkowie Legii Akademickiej mogli należeć do wszystkich legalnych i praw nie istniejących związków i stowarzyszeń, do których mogli należeć studenci, nie mogli tam jednak występować jako członkowie Legii Akademickiej. Na terenie Legii Akademickiej obowiązywał bezwzględny zakaz działalności politycznej.

Działalność Legii Akademickiej, utworzonej w ostatnich latach Drugiej Rze czypospolitej, miała duże znaczenie dla przygotowania wojskowego studentów i bezpośrednio wpłynęła na poziom wyszkolenia rezerwowej kadry oficerskiej i podoficerskiej. Najważniejsze było jednak to, że kształtowała pozytywny stosunek inteligencji do obronności państwa.

Duże znaczenie miało szkolenie w Legii Akademickiej kadr dla innych form przysposobienia wojskowego bez poważniejszego obciążenia dodatkowymi kosz tami szczupłego budżetu Ministerstwa Spraw Wojskowych. Faktem świadczącym o pozytywnej ocenie działalności Legii Akademickiej było zaliczenie jej z dniem 1 września 1938 r. w skład oddziałów Obrony Narodowej (ON), jako służby uzu pełniającej.

¹⁴ L. Wyszczelski: *W obliczu... op. cit.*, s. 444; *Spółeczeństwo... op. cit.*, s. 320